

Fremtidens oppvekststruktur i Rana kommune

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse		12.02.2026
Utvalg for oppvekst, kultur og idrett		18.02.2026
Ungdomsrådet		19.02.2026
Formannskapet		24.02.2026
Kommunestyret		10.03.2026

Kommunedirektørens innstilling

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren iverksette ny oppvekststruktur i tråd med alternativ A i høringsnotatet:
 - a) Storforshei barne- og ungdomsskole - barneskolen renoveres med plass til 125 elever og ungdomsskolen lokaliseres i modulbygg med plass til 90 elever i modulbygg fra skoleåret 2026/27.
 - b) Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Storforshei og Gruben barneskole fra skoleåret 2026/27.
 - c) Selfors barneskole legges ned og elevene overføres til Lyngheim barneskole fra skoleåret 2026/27.
 - d) Elever fra Langnes overføres til Hauknes barneskole fra skoleåret 2026/27 i tråd med nye skolekretsgrenser.
 - e) Ytteren barneskole blir flerbrukshus med følgende funksjoner:
 - En-parallell barneskole med plass til 175 elever.
 - Barnehage med 154 plasser.
 - Ressursenhet for barnehage.
 - Spesialpedagogisk enhet for barnehage.
 - PPT
 - Fritidsklubb
 - f) Ytteren miljøbarnehage og Revelheia barnehage legges ned og driften flyttes til Ytteren flerbrukshus.
 - g) Elever som ved Ytteren barneskole vil flyttes til Båsmo barneskole i tråd med nye skolekretsgrenser.
 - h) Det etableres ressursenhet for elever med særlige behov for skjerming på Gruben høsten 2026.
 - i) I budsjett 2028 og økonomiplan for 2028-31 tas det stilling til om Englia eller en av de andre sentrumsbarnehagene skal få utvidet sin kapasitet.

- j) Elevene ved Rana ungdomsskole samlokaliseres ved Moheia fra skoleåret 2028/29. For å få plass til alle elevene settes det opp modulbygg med plass til 6 klasser. Spesialrommene på Mo sambrukes med Lyngheim barneskole.
 - k) Lyngheim barneskole flyttes til Mo-bygget (dagens Rana ungdomsskole) fra skoleåret 2028/29.
2. De økonomiske forutsetningene legges inn i budsjett og økonomiplan.
 3. Forskrift om skolekretsgrenser revideres og legges frem for behandling før skoleåret 2026/27.

Vedlegg

1.	Oppdatert barnerettighetsvurdering 2026
2.	Barns synspunkter – delprosess 3
3.	Høringsnotat desember 2025 2.utgave
4.	Fremtidens oppvekststruktur -
kommunestyret 16. desember 2025
5. Error! Hyperlink reference not valid.	Saksprotokoll KST 16.12.25
6. Error! Hyperlink reference not valid.	Menon rapport 10.10.2025
7. Error! Hyperlink reference not valid.	Presentasjon av Menon 13.10.2025
8.	Medvirkning barn og unge delprosess 2
9.	Medvirkning-barn-og-unge delprosess 1
10. Error! Hyperlink reference not valid.	Kapasitetsberegning kommunale
barnehager

11.	Notat av trafikkforhold
12.	Skolekretsgrenser
13.	Skoleskyss fremtidens oppvekststruktur
14.	Kort presentasjon av innkomne
høringsuttalelser - frist 08.02.2026
15.	Referanseliste

[Perspektivanalyse 2026](#)

[Budsjett og økonomiplan 2026-2029](#)

Sammendrag

Sak med forslag til ny oppvekststruktur legges frem med bakgrunn i den demografiske utviklingen og påvirkningen den har på de økonomiske rammebetingelsene for Rana kommune.

Antallet i arbeidsfør alder går ned, noe som gjør at vi må få på plass mindre arbeidsintensive strukturer og måter vi jobber på.

Målet er at vi også i fremtiden skal klare å levere robuste tjenester med god kvalitet i oppvekst og kultur. Videre er det et uttalt mål å gi mer likeverdige tjenester til innbyggerne.

Videre vil det gi mulighet til å ta ut nye synergier mellom ulike tjenester til beste for innbyggerne.

Bakgrunn og historikk

Saksopplysninger og prosess

Politisk prosess:

Kommunestyret ba i sitt budsjettvedtak i desember 2023 kommunedirektøren å legge frem en sak der en ser på behovet for skolebygg i Rana.

Våren 2024 vedtok kommunestyret videre at en barnehage skal legges ned fra høsten 2025, og ba kommunedirektøren legge frem en ny og mer omfattende vurdering i denne saken.

Kommunedirektøren valgte også å gå ut bredt innenfor oppvekst og kultur, for at også kultur og barn- og familieavdelingen kunne bidra til å få ned arealbruken og bidra til en mer effektiv organisering. Behovet for sistnevnte er omtalt i de to siste perspektivmeldingene.

I oppvekst og kulturutvalget ble det stilt spørsmål om muligheten for å se på en deling av Ytteren skolekrets mellom Selfors og Båsmoen. Fire eksempler på dette ble presentert i møtet og tatt med i det videre arbeidet.

I sitt møte 18. desember 2024 vedtok kommunestyret at det skulle utredes flere alternativer før oppvekststruktursaken ble sendt ut på høring. I vedtaket var det lagt frem ni punkter til alternative strukturer, som til sammen ga 22 nye alternativer.

I samme møte 18. desember vedtok kommunestyret å legge ned Mjølan barnehage fra høsten 2025.

I formannskapet 11.03.25 ble det vedtatt at det skulle utarbeides et nytt høringsnotat. Tre alternativer fra det andre høringsnotatet skulle tas sammen med 0-alternativet og i tillegg ble det lagt frem fire nye alternativer.

Til sammen har 44 alternativer inkludert 0-alternativet blitt vurdert.

Videre politiske behandlinger fra og med kommunestyrets behandling 18.03.25:

Politisk behandling – vedtak i saken:

Kommunestyrets vedtak sak 20/2025 i møte den 18.03.2025:

Kommunedirektørens innstilling vedtas med følgende endringer:

1. *Alternativ 10 og 31 sendes ikke ut på høring.*
2. *Høringen utvides med følgende alternativer:*

Tilleggsforslag 1

- *Storforshei barn og ungdomsskole renoveres som 1-10 skole tilpasset elevtall*
- *Skonseng skole legges ned.*
 - *Elevene overføres Selfors og Storforshei skole. Barna overføres i utgangspunktet til Selfors skole, men overføres Storforshei skole dersom foreldrene ønsker det.*
- *Det etableres ungdomsklubb på Skonseng.*
- *Ytteren barneskole legges ned. Elevene overføres til ny Båsmo & Ytteren barneskole.*
- *Gammelt SFO-bygg tas i bruk*
- *Nybygg for å sikre økt kapasitet bygges.*
- *Det søkes trafiksikkerhetsmidler hos NFK for å håndtere krysset i Nordåsveien/ Båsmoveien spesielt og Nordåsveien generelt.*
- *Elevene skal ha fast klasserom og garderobeplass*
- *Ravo flyttes til Torggata 2*
- *Barne- og familieavdelingens virksomhet i PIR-bygget, kulturskolen, fritidsklubben på*
- *Ytteren og eventuell øvrig kommunal drift i leide lokaler flyttes til Ytteren barneskole.*
- *Revelheia barnehage legges ned, barna tilbys plasser i øvrige kommunale barnehager.*
- *Ytteren miljøbarnehage legges ned og barna overføres Båsmo barnehage.*

Tilleggsforslag 2

- *Det gjøres ikke endringer i skolestrukturen.*
- *Strengt nødvendig vedlikehold av Storforshei barne- og ungdomsskole og Skonseng og Lyngheim barneskoler.*
- *Ytteren miljøbarnehage legges ned og barna overføres Båsmo barnehage.*
- *Revelheia barnehage legges ned, barna tilbys plasser i øvrige kommunale barnehager.*
- *Kulturskolen samlokaliseres med Ytteren barneskole.*
- *Ravo flyttes til Torggata 2*
- *Ikke – lovpålagte tjenester vurderes nedjustert kraftig for å sikre økonomisk bærekraft:*
 - *Nedlegging av fritidstjenesten*
 - *Ta ned nivået på kulturskolen*
 - *Ta ned nivået på biblioteket*
 - *Ta ned nivået på arbeidet i familietjenesten*
 - *Redusere tilskudd og partnerskapsavtaler med 33%. Ingen nye avtaler inngås.*

Tilleggsforslag 3

Ungdomsrådets forslag sendes på høring:

- *Storforshei barne- og ungdomsskole renoveres som 1-10 skole.*
- *Utskarpen skole består som 1-10 skole.*
- *Skonseng skole gjøres om til 1. – 4. trinn, elever i 5. – 7 trinn overføres til Selfors og*
- *Storforshei skole. Ved behov må det bygges tilbygg ved Selfors barneskole.*

- Ytteren barneskole gjøres om til 1. – 4. trinn og elever i 5.- 7. trinn overføres til Båsmo barneskole.
- Kulturskolen og spesialpedagogisk fagteam flytter inn i Ytteren skole.
- Ytteren Miljøbarnehage og Revelheia barnehage legges ned og barn flyttes til barnehager med ledig kapasitet og til Ytteren skole.
- Fritidstjenesten består som ruspreventive møteplasser.

Tilleggsforslag 4

Alternativ 28 sendes på høring med følgende endringer/tillegg:

- Alternativet belyses slik at enten 1-10 skolen på Ytteren eller Hauknes eller begge eventuelt kan realiseres.
- Storforshei barn og ungdomsskole 1-10 skole renoveres som 2-parallell – forutsetter at elevene fra Skonseng barneskole går på ungdomsskole her.
- Skonseng barneskole renoveres.
- Hauknes barneskole etableres som 1-10 skole.
- Ytteren barneskole etableres som 1-10 skole for ungdomsskole elever fra Båsmo og Ytteren.
- Lyngheim barneskole legges ut for salg og elever flyttes til Rana ungdomsskole
- Vurdere sambruk for fritidsklubben på Ytteren, spesialpedagogisk fagteam for barnehage.
- Ravo flyttes til Torggata 2
- Ikke – lovpålagte tjenester vurderes nedjustert kraftig for å sikre økonomisk bærekraft:
 - Nedlegging av fritidstjenesten
 - Ta ned nivået på kulturskolen
 - Ta ned nivået på biblioteket
 - Ta ned nivået på arbeidet i familietjenesten
 - Redusere tilskudd og partnerskapsavtaler med 50%. Ingen nye avtaler inngås.

Null-alternativet legges til i oppsummerte alternativer i høringsnotatet.

Kommunestyrets vedtak sak 58/2025 i møte den 17.06.2025:

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren legge frem et hovedprosjekt for deler av alternativ 3 med intensjon om:
 - a) Storforshei barne- og ungdomsskole renoveres som 1-10 skole i tråd med skisseprosjektet.
 - b) Skonseng barneskole legges ned.
 - c) Forskrift om kretsgrenser revideres, sendes på høring og legges frem for behandling før skoleåret 2026/27.
 - d) Kommunestyret ønsker at elevene overføres til Storforshei skole, men det er viktig at barn og foreldre blir hørt før saken endelig besluttet.
 - e) Det utredes muligheten for å gi SFO-tilbud på tidligere Skonseng skole, hvor ansatte kan følge på buss til og/eller fra skolen. Det søkes samordning og

samarbeid med idrettslag, fritidsklubb o.l. for å gi mulighet for å videreføre denne aktiviteten. Tilbudet må kunne gis uten å øke antall ansatte. Andre avbøtende tiltak kan også vurderes.

- f) Endelig beslutning i sak om skolenedleggelse og hvor elevene flyttes legges frem for kommunestyret i egen sak.
2. Ytteren barneskole består. Kommunestyret er positive til økt sambruk av lokalene med øvrige kommunale tilbud.
- a) Fritidsklubben på Ytteren flytter inn i Ytteren barneskole.
- b) Det gjøres fortløpende vurderinger knyttet til om annen kommunal virksomhet kan flytte inn i skolen. Kommunestyret ber kommunedirektøren legge frem dette på egnet måte dersom det blir aktuelt.
- c) Revelheia barnehage, Båsmo barnehage og Ytteren miljøbarnehage legges ikke ned som følge av dette.
3. Ravo flyttes til Torggata 2.
4. De økonomiske forutsetningene legges inn økonomiplan 2026-2029.
5. Kulturskolens lokalisering vurderes i egen sak som også omhandler tjenestens innhold og omfang. Ansatte og foreldre involveres i prosessen. I saken skal det også vurderes kjøp av bygget kulturskolen i dag er lokalisert i, eller omdisponering/ombygging av Samfunnshuset, finansiert av kulturhusfondet. Det resterende fondet avvikles og midlene overføres til disposisjonsfondet.
6. Kommunestyret er bekymret for at statens overføringer til kommunene krever for rask flytting av midler mellom grupper, noe som svekker kommunens omstillingsevne. Kommunestyret ber derfor ordfører ta initiativ til tverrpolitisk innsats for å skape forståelse for dette på statlig nivå.
7. Kommunen har tidligere hatt stor nytte av ekstern analyse av andre tjenesteområder, som Agenda Kaupang-rapporten om helse- og omsorgstjenestene (2022). Kommunestyret ber kommunedirektøren om å bestille en ekstern analyse av «Effektivisering og organisering oppvekst- og kulturavdelingen i møte med demografiendringer». Kommunestyret legger følgende forutsetninger til grunn for analysen:
- Rana kommune må la økonomien følge demografien.
 - Rana kommune skal ikke ha høyere ressursbruk enn gjennomsnittet i kommunegruppe 9 og 10 til tjenestene.
 - Rana kommunes kommuneplans samfunnsdel legges til grunn.
 - Fremtidig tjenesteproduksjon, investeringer og strukturer i oppvekst- og kulturavdelingen må ikke gå på bekostning av kommunens evne til:
 - Investering i Solsiden bo- og aktivitetssenter byggetrinn 1 og 2.

- Drift av Solsiden bo- og aktivitetssenter.
- Fremtidig forventet vekst i øvrige tjenester innen helse- og omsorgssektoren

Formannskapetets vedtak sak 86/2025 i møte den 25.11.2025:

En etablering av skoler som i realiteten erstatter en nedlagt, offentlig skole, vil forskyve omstillingsbehovet og vil føre til at det vil være flere skoler som må legges ned.

Kommunestyret er mot etablering av private skoler som erstatning for offentlige skoler som legges ned. Kommunestyret ber kommunedirektøren avgi høringsuttalelser på vegne av kommunen i tråd med dette, dersom det kommer søknad om etablering av privatskoler i skolekretser hvor skoler legges ned. Dette er begrenset til å gjelde skolene som vedtas lagt ned inneværende økonomiplanperioden (2026-2029).

Formannskapet er opptatt av at det skal være gjennomarbeidede og gjennomførbare alternativer som gir tilstrekkelig økonomisk bidrag til omstilling som sendes på høring. Samtidig må det gi akseptable resultat i oppvekstsektoren. Forslag som viser seg å ikke være gjennomførbare vil ikke sendes på høring. Formannskapet ber derfor kommunedirektøren om følgende utredninger før det besluttes hva som sendes på høring:

1. Til alle forslag må det legges frem hvordan administrasjonen beregner den økonomiske effekten på drift, investering og FDV, herunder endring i årsverk. Bortfall av kommunalt grunnskoletilskudd i inntektssystemet må medregnes.

2. Det legges til grunn at klassestørrelse ikke overstiger 28 elever, og at det ikke bør overstige 25 elever.

3. Til administrasjonens forslag må medregnes:

- a. Gymsal på ny barneskole (Mo U).*
- b. Oppgradering av uteområdet ved Mo U. med beskrivelse av hvordan dette er tenkt og oppdatert kostnadsestimat.*
- c. Hvordan Mo U. er tenkt tilpasset barneskoledrift og økt elevtall, jmf. Asplan Viaks mulighetsstudie som konkluderer med at det er behov for to tilbygg med inngangsparti og garderober, behov for endringer i bygget (fellesareal, endret størrelse på klasserom m.m.)*
- d. Beskrivelse av hvordan SFO-tilbudet på Mo U. er tenkt løst.*
- e. Tilstrekkelig antall klasserom på felles ungdomsskole, Moheia.*
- f. Avklaring av hvor ungdomsskole lokalisert på Moheia skal ha spesialrom.*
- g. Flere innganger for å løse henting og levering ved ny barnehage på Ytteren, med en inngang hvor hundre barn skal hentes og leveres.*
- h. Hvordan det skal tilrettelegges for flere toaletter på ny barnehage på Ytteren, med tilgang fra utsiden så barn kan gå på toalettet ved behov, selv om de er ute.*
- i. Tilrettelegging for tett rom for oppbevaring av vogn og søvn for småbarna ved ny barnehage på Ytteren.*
- j. Tilpasning av uteområde ved ny barnehage på Ytteren.*
- k. Forklaring på hvordan man skal sikre at foreldre ikke får søsken på forskjellige skoler med felles skolekrets for Båsmo og Ytteren skoler.*

4. Et alternativ hvor Lyngheim skole legges ned og hvor elever fra skolen fordeles på Hauknes, Selfors og Gruben barneskoler. Nedleggelse av Skonseng skole inkluderes også i dette alternativet.
 - a. Med nødvendige investeringer på de aktuelle skolene.
 - b. Felles skolekrets kan vurderes, men det må sikres at foreldre ikke får barn som begynner på forskjellige skoler.
5. Et alternativ hvor Selfors barneskole legges ned, og hvor elevene sendes til Ytteren barneskole. Nedleggelse av Skonseng skole inkluderes også i dette alternativet.
 - a. Det prosjekteres ny barnehage på egnet tomt til erstatning for Ytteren miljøbarnehage,
 - b. Selfors barnehage og Revelheia barnehage. Barnehagenes styrere og tillitsvalgte er med i prosjektgruppen for ny barnehage
6. Et alternativ hvor Lyngheim skole og Ytteren skole legges ned. Nedleggelse av Skonseng skole inkluderes også i dette alternativet.
 - a. Ytteren barneskole bygges om til ny barnehage som erstatning for Ytteren miljøbarnehage, Selfors barnehage og Revelheia barnehage. Barnehagenes styrere og tillitsvalgte er med i prosjektgruppen.
 - b. Det settes opp modulbygg på Båsmo barneskole for å få plass til elevene fra Ytteren skole. Hver klasse må ha eget klasserom.
 - c. Elevene på Lyngheim skole fordeles på Hauknes, Selfors og Gruben barneskoler, og de nødvendige investeringer på de aktuelle skolene inkluderes. Felles skolekrets kan vurderes, men det må sikres at foreldre ikke får barn som begynner på forskjellige skoler.
7. Kommunedirektørens forslag for kulturskole og utflytting av PIR-bygget følger alle alternativer i saken, dersom det ikke er særlige grunner som tilsier noe annet.

Formannskapetets vedtak sak 96/2025 i møte den 09.12.2025:

1. Kommunestyret sender følgende ut på høring:
 - a. 0-alternativet – dagens struktur.
 - b. Kommunedirektørens forslag med følgende tillegg:
 - Bygging eller reetablering av gymsal for barneskole i sentrum. Denne må kostnadsberegnes. I tillegg en utvidet forklaring på hvordan det skal tilrettelegges dersom Rana-hallen skal benyttes, inkludert kapasitet på treningstid, garderobe og hvordan småtrinnet skal fraktes uten at dette tar for mye tid. Begge alternativer for løsning av kroppsøvfaget følger høringen.
 - Gjennomgang av tilpasning av tidligere Mo U. med en høyere kostnadsramme som tar stilling til: Tilpasning av toalett/vasker, etablering av garderober,

etablering av fellesareal, etablering av inngangsparti, opprustning av uteområde. Dette må kostnadsberegnes.

- Tilpasning av nytt oppvekstsenter på Ytteren med minimum 2 innganger for henting/levering i barnehage, tett oppbevaring av vogn og øvrige tilpasninger. Dette må kostnadsberegnes.*
- I forslaget utsettes beslutningen om Selfors barnehage skal legges ned. I budsjett for 2028 og økonomiplan 2028-2031 tas det stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres.*

c. Formannskapetets forslag 1 (Skonseng skole og Lyngheim skole legges ned. Oppvekstsenter på Ytteren) med følgende tillegg:

- Forslaget suppleres med kommunedirektørens forslag om å samle Båsmo og Ytteren i skolekrets og bruke flerbruksmulighetene i Ytteren skole.*
- Tilpasning av nytt oppvekstsenter på Ytteren med minimum 2 innganger for henting/levering i barnehage, tett oppbevaring av vogn og øvrige tilpasninger. Dette må kostnadsberegnes.*
- I forslaget utsettes beslutningen om Selfors barnehage skal legges ned. I budsjett for 2028 og økonomiplan 2028-2031 tas det stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres.*
- I forslaget skal kostnaden ved å etablere språkteam på skolene som tar imot elever fra Lyngheim beregnes.*

d. Formannskapetets forslag 3 (Skonseng, Lyngheim og Ytteren skole legges ned) medfølgende tillegg:

- Kostnad ved etablering av større barnehage på nåværende Ytteren barneskole, samt modulbygg på Båsmo barneskole spesifiseres.*
- Tilpasning av nytt oppvekstsenter på Ytteren med minimum 2 innganger for henting/levering i barnehage, tett oppbevaring av vogn og øvrige tilpasninger. Dette må kostnadsettes.*
- I forslaget skal kostnaden ved å etablere språkteam på skolene som tar imot elever fra Lyngheim beregnes.*

2. Høringsfrist settes til 8. februar 2026.

3. En etablering av skoler som i realiteten erstatter en nedlagt, offentlig skole, vil forskyve omstillingsbehovet og vil føre til at det vil være flere skoler som må legges ned. Kommunestyret er mot etablering av private skoler som erstatning for offentlige skoler som legges ned. Kommunestyret ber kommunedirektøren avgi høringsuttalelser på vegne av kommunen i tråd med dette, dersom det kommer søknad om etablering av privatskoler i skolekretser hvor skoler legges ned. Dette er begrenset til å gjelde skolene som vedtas lagt ned inneværende økonomiplanperioden (2026-2029).

4. For alle forslagene skal tomtesalg, FDV-kostnad og redusert driftskostnad vises fordelt pr. enhet som legges ned.

5. *For alle forslagene skal det forutsettes at elevene ved Rana Ungdomsskole samles på én enhet når dette er økonomisk og faglig mulig.*
6. *For alle forslagene skal kommunedirektørens forslag til renovering og modulbygg på Storforshei barne- og ungdomsskole legges til grunn.*
7. *For alle forslagene skal utflytting av PIR-bygget og leide lokaler for kulturskolen, i tråd med kommunedirektørens forslag, legges til grunn.*
8. *For alle forslag legges til grunn at klassestørrelse ikke overstiger 28 elever, og at det ikke bør overstige 25 elever.*
9. *For alle forslag legges det til grunn at foreldre har rett til å få innvilget skolebytte, dersom det er nødvendig for at søsken i samme skolekrets ikke går på ulike skoler.*

Kommunestyrets vedtak i sak 95/2025 i møte den 16.12.2025:

Vedtak

1. *Høringsnotatet sendes ut på høring med følgende endring:
I notatets tabell «Oversikt økonomiske endringer» på side 37 legges det til en kolonne A2. Denne er den samme kolonnen som A1, men uten at opsjon på ny gymsal er lagt inn.»*
2. *Høringsfrist er 8. februar 2026.*
3. *Det legges til grunn at klassestørrelse ikke overstiger 28 elever, og at det ikke bør overstige 25 elever.*
4. *Det legges til grunn at foreldre har rett til å få innvilget skolebytte, dersom det er nødvendig for at søsken i samme skolekrets ikke går på ulike skoler.*
5. *En etablering av skoler som i realiteten erstatter en nedlagt, offentlig skole, vil*
6. *forskyve omstillingsbehovet og vil føre til at det vil være flere skoler som må legges ned. Kommunestyret er mot etablering av private skoler som erstatning for offentlige skoler som legges ned. Kommunestyret ber kommunedirektøren avgi høringsuttalelser på vegne av kommunen i tråd med dette, dersom det kommer søknad om etablering av privatskoler i skolekretser hvor skoler legges ned. Dette er tidsbegrenset til å gjelde inneværende økonomiplanperiode (2026-2029).*

Medvirkning og innspill underveis fra administrasjonen:

- Tre medvirknings-/folkemøter høsten 2024.
- Medvirkning i skoler i to-tre runder.
- Medvirkning barnehager i en runde.

- Mulighet for skriftlige spørsmål og innspill fra FAUer, samarbeidsutvalg i barnehager, elevråd og andre har vært gjennomført i etterkant av medvirknings-/folkemøtene.
- Tre offentlige høringsrunder.

Alle dokumenter i saken har fortløpende blitt lagt ut på kommunens nettsider:

<https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/om-rana-kommune/oppvekst/>

Begrunnelse for saken:

Endringer i rammebetingelser:

I 2023 var vi i Rana for første gang flere eldre over 67 år enn yngre under 19 år. Resultatet av denne utviklingen er at de økonomiske rammeoverføringene fra staten reduseres til barn og unge, mens de økes for de eldre. I tillegg blir vi færre i arbeidsfør alder. Utfordringen nå, og i årene som kommer, blir å rekruttere nok ansatte til å levere de tjenestene en kommune forventes å levere, spesielt innenfor sektorene oppvekst og kultur, og helse og mestring.

Det betyr at vi må omstille og endre driften slik at den er tilpasset de nye rammebetingelsene. Mer penger vil ikke alene løse problemene. Rana kommune må som en konsekvens av dette, styre mot mer fortetting og samling av tjenester i alle sektorene. Det betyr at vi må bygge opp større og mer robuste enheter, der vi har mulighet til å ha forsvarlig bemanning og god kvalitet på tjenestene, som er i tråd med lovpålagte krav.

I arbeidet med å utrede endringene som er påkrevd legger vi til grunn tall for økonomiplanperiode 2025-2028 med tilhørende framskrivninger og nye rammer for økonomiplan.

Kommunestyret sine vedtak som foranlediger denne saken, bygger på en forståelse av konsekvensen av de demografiske endringene som kommunen og hele Norge nå står overfor. Videre en forståelse av at staten forventer at kommunene dreier ressursbruken fra barn og unge (skoler og barnehager) til eldre (omsorg, pleie og mestring).

I denne sammenhengen må derfor endring av skole- og barnehagestruktur sees i lys av hvilke behov kommunen har for økt ressursbruk i andre sektorer, og da spesielt helse og mestring, innenfor de rammene som gjelder. En viktig rammebetingelse er plikten til å ta ansvar for helheten i det tilbudet kommunen skal gi sine innbyggere.

Forventningsgapet:

De siste 20-25 årene har Norge som nasjon og Rana som kommune opplevd mer eller mindre kontinuerlig vekst. Det offentlige løser mer enn noen gang før for sine innbyggere. Dette har skapt forventninger i befolkningen om fortsatt utvikling og økt nivå på tjenestene som leveres, og hva det offentlige skal løse for innbyggerne.

Når rammebetingelsene endrer seg slik de har gjort de siste årene, med svikt i kommuneøkonomien, økt polarisering i debattene, spesielt når det gjelder satsing på distrikt

kontra by, barn og unge versus eldre, oppstår det et gap mellom forventningene som er skapt og virkeligheten – det vil si hva som er mulig å realisere for en kommune.

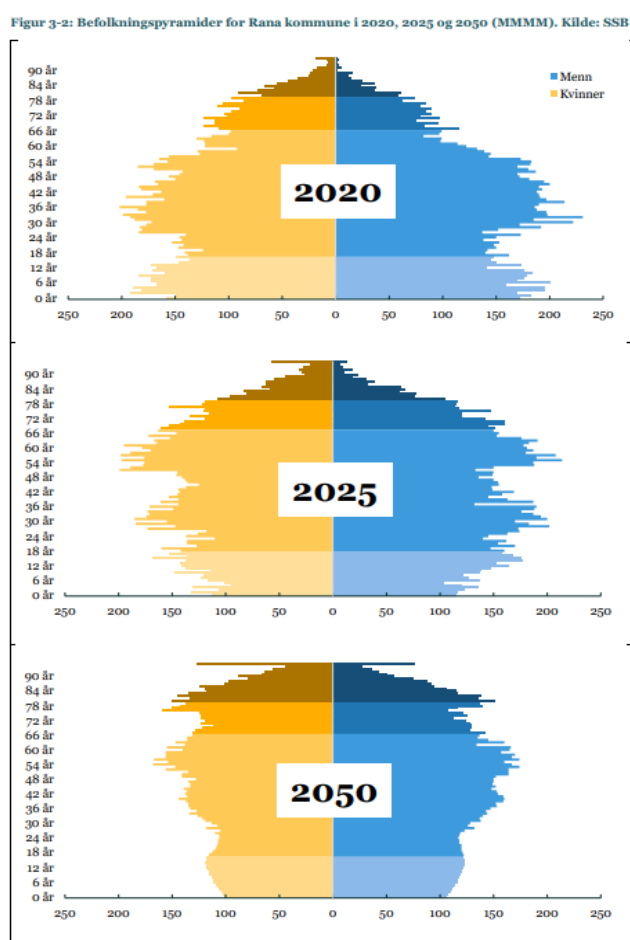
I Rana kommer dette til uttrykk gjennom en forventning om at struktur på skoler og barnehager ikke skal endres på tross av en reduksjon i antall barn og unge fra 3600 til 2670 i skolepliktig alder i løpet av de siste 25 årene.

Forventningen er aksept for at 40 prosent av skolepultene vi har i Rana i gjennomsnitt skal stå ubrukte fordi det er viktigere med skolebygg flere steder, enn å fordele ressursene best mulig for å gi flest mulig skoleelever et kvalitativt godt undervisningstilbud.

En slik struktur vil over tid ikke la seg bemanne i henhold til normkrav for bemanning, på grunn av de demografiske endringene og rekrutteringsutfordringene. Bevaringen av struktur vil føre til en skjevfordeling av ressursene der få elever i små skoler får relativt mer av ressursene per hode enn elever i større skoler.

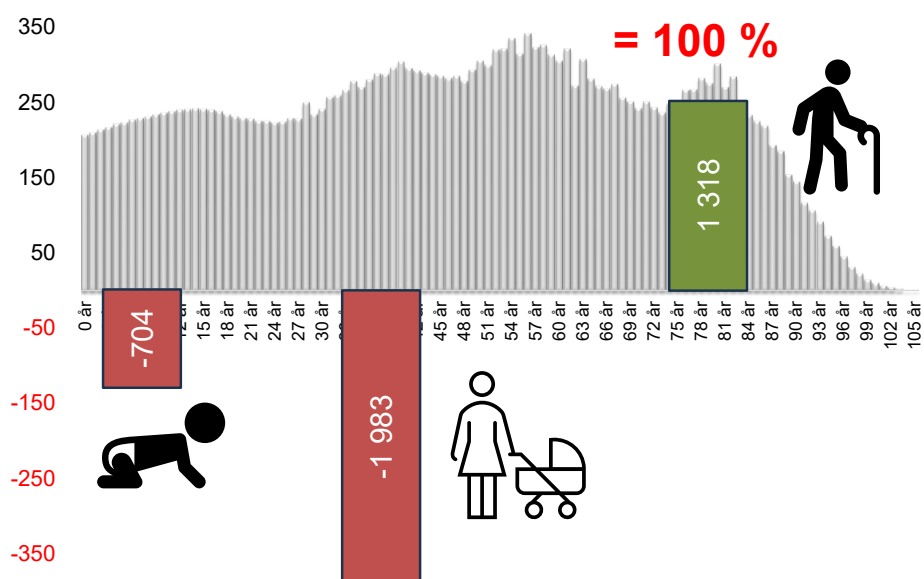
Satt på spissen handler dette om kommunen skal bruke penger på skoleelever og barnehageunger vi ikke har (de tomme pultene) fremfor å endre innretningen til bruk på et stadig økende antall eldre med behov som vi faktisk har.

Figur 1 – Befolkningsutvikling for Rana fordelt på kjønn og alder frem mot 2050

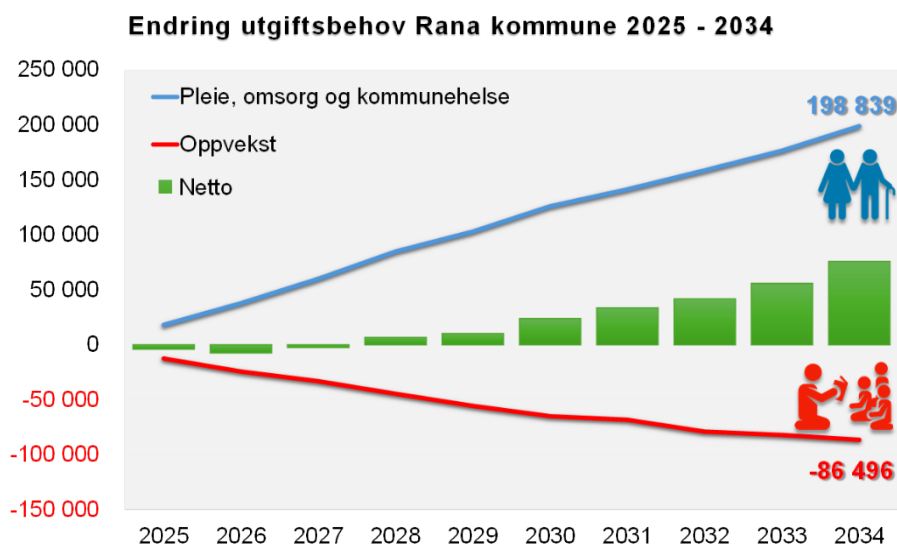
Figur fra Menons rapport
av 10.10.25

Figur 2 - Demografisk endring for Rana frem mot 2050

Dette bildet forteller at mens vi blir 1 318 flere eldre, går antallet barn og unge ned med 704. De som er i arbeidsfør alder, går i samme periode ned med 1 983 personer. Det betyr at det blir langt færre i arbeidsfør alder. Ut fra dette må vi se på måten vi organiserer våre tjenester og om vi kan jobbe på nye måter, f.eks. ved økt digitalisering og mer samhandling.

Figur 3 - Endring økonomiske rammebetingelser for Rana neste 10 år

Den blå linja i tabellen over viser det økte utgiftsbehovet i helse og mestring som nå er oppdatert til 188,8 mill. kr. i løpet av de neste 10 årene. I samme periode er det forventet at utgiftsbehovet skal gå ned i oppvekst og kultur med 81,7 mill. kr. Det betyr at vi må snu deler av ressursbruken, fra oppvekst til eldreomsorg.

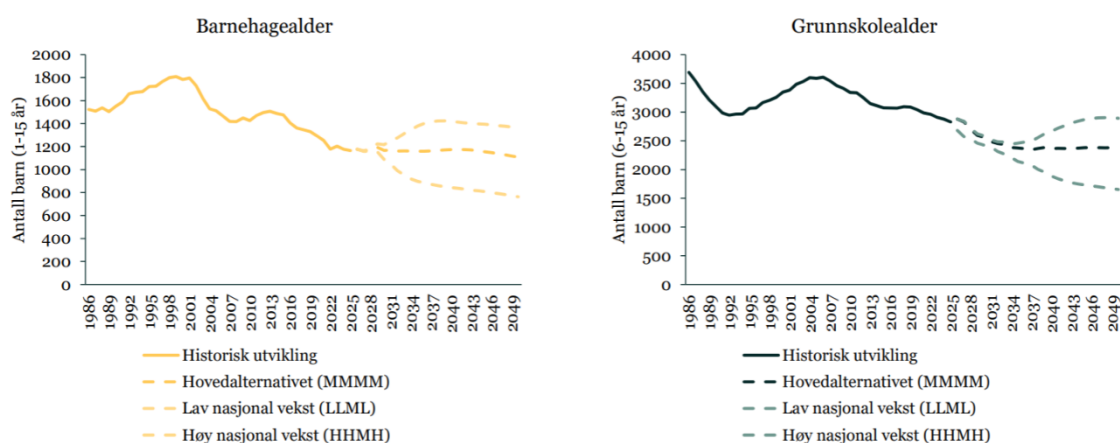
Den senere tid har også regjeringen vært tydelige på at kommunene må omstille driften og prioritere. I Kommunal Rapport 22. oktober 2025 skrev kommunalminister Bjørnar Skjæran;

«Men jeg har sagt at mange kommuner fortsatt må gjennom tøffe omstillinger. Vi vet at vi går inn i krevende tider, med flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder, og at utfordringene dette gir kommunene ikke blir mindre framover.

Da må også kommunene se etter nye og smartere måter å løse oppgavene på. Det vil være uansvarlig ikke å jobbe for å bruke offentlige midler mest mulig effektivt.»

Ser vi på framskriving av antall barn i barnehage- og skolealder, er det store forskjeller på de ulike alternativene. Erfaringsmessig har vi ligget noe under SSB sitt middelalternativ. Noe som betyr at vi mest sannsynlig vil ligge et sted mellom den midterste og den laveste prikkete linja.

Fremskrivninger for antall barn og unge i Rana

Antall barn og unge. Kilde: SSBs befolkningsfremskrivninger

Oppsummert:

Antall barn og unge går kraftig ned i årene fremover. Antallet i arbeidsfør alder går også kraftig nedover, og vi har allerede begynt å merke rekrutteringsutfordringene, særlig innenfor barnehage og helsestasjon. I tillegg vil helse og mestring ha behov for langt flere ansatte i årene fremover for å kunne levere forsvarlige tjenester til den eldre delen av befolkningen. Det å bruke mer penger vil i svært liten grad løse problemet.

Forhold som er viktige for å drive mer rasjonelt:

1. Tjenestenivå
2. Forebygging og tidlig innsats for å redusere fremtidig ressursbruk
3. Fleksibel bruk av bemanning
4. Kompetanseheving
5. Omdømmebygging – beholde og rekruttere ansatte
6. Optimal bruk av arealer

7. Infrastruktur og organisering av tjenester
8. Digitalisering
9. Innovative læringsmetoder
10. Samarbeid med lag og foreninger, humanitære organisasjoner og private aktører for å skape vinn-vinn for aktørene
11. Jobbe med inkludering av de som står utenfor arbeidslivet i dag

Føringer som har vært viktige ved valg av alternativ:

- a. At kommunen organiserer seg i henhold til statlige føringer, herunder inntektssystemet og fordeling av ressurser
- b. Skape gode lærings- og oppvekstmiljø og god tjenestekvalitet
- c. Skape robuste arbeidsmiljø
- d. Sørge for god ressursdeling mellom hjem, fritid og barnehage/skole
- e. Redusere antall kvadratmeter og se på muligheten for sambruk innenfor de lokalene vi har til rådighet, noe som vil gjøre at vi kan utvikle nye rom for samarbeid og nye måter å organisere oss på.
- f. Vurdere eksterne leieavtaler og se om vi kan løse arealbehovet innenfor kommunale bygg
- g. Nybygg skal tilpasses den faktiske bruken, for eksempel elevtallsutviklingen
- h. Redusere vedlikeholdsetterlepet og med det bidra til gode inne- og utemiljø
- i. Bidra til å begrense det kommunale låneopptaket (lånegraden), slik at vi får en bærekraftig fordeling mellom drift, fondsavsetninger og låneopptak (jfr. KØB-modellen som handler om Rana kommunes mål for å nå økonomisk bærekraft).

Jo mer penger vi bruker på arealer, desto mindre har vi til personellressurser og selve tjenestetilbudet. I en fremtid der det vil være mindre arbeidskraft tilgjengelig, er tanken at det er viktig å skape gode fagmiljø og robuste enheter som gir stordriftsfordeler og større fleksibilitet. Det betyr at vi har prioritert folk fremfor bygg, når vi har vurdert alternativene.

Alternativene

Til sammen er det utredet 44 alternativer inkludert 0-alternativet. Til slutt ble det sendt ut 3 alternativer inkludert 0-alternativet på høring den 17. desember 2025, med høringsfrist 8. februar 2026. Relevante rapporter og analyser var lagt ved vedlagt høringen for mer informasjon. For de som ønsket ytterligere informasjon fra prosessen, kunne de finne dette under historiske dokumenter.

Følgende alternativer har vært ute på høring i denne runden:

0-alternativet

Dagens struktur videreføres med oppgradering av Lyngheim, Storforshei og skonseng.

Alternativ A (A1 og A2)

Skole	Anbefaling	Iverksetting
Skonseng barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Storforshei og Gruben.	Høsten 2026
Storforshei barne- og ungdomsskole*	Barneskole for 125 elever, og ungdomsskole for inntil 90 elever i modulbygg.	Høsten 2026
Selfors barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Lyngheim	Høsten 2026
Ytteren barneskole	Etablere flerbrukshus med barneskole for 175 elever, barnehage med 154 plasser, ressursenhet for barnehage, spesialpedagogisk enhet for barnehage, PPT og fritidsklubb.	Høsten 2026
Gruben skole	Det etableres ressursenhet for elever med særlig behov for skjerming.	Høsten 2026
Lyngheim	Flyttes til dagens Rana ungdomsskole avd. Mo.	Høsten 2028
Rana ungdomsskole	Elevene samlokaliseres ved Moheia, med spesialrom på Mo.	Høsten 2028

* Dersom det etableres privatskole på Skonseng, legges Storforshei barneskole- og ungdomsskole ned og barneskoleelevene flyttes til Gruben eller Lyngheim, mens ungdomsskoleelevene flyttes til Rana ungdomsskole.

Barnehage	Anbefaling	Iverksetting
Ytteren miljøbarnehage	Legges ned og barna flytter til Ytteren flerbrukshus.	Høsten 2026
Revelheia barnehage	Legges ned og barna flytter til Ytteren flerbrukshus.	Høsten 2026
Nye tiltak barnehage	I budsjett for 2028 og økonomiplan 2028 – 2031 tas det stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres.	Høsten 2028

Alternativ A1 – med tilleggsinvesteringer:

- Ny gymsal til nye Lyngheim skole – 80 mill. kr.
- Grovgarderober til nye Lyngheim skole – 15 mill. kr.
- Fellesarealer til nye Lyngheim skole – 18 mill. kr.
- Ytteren flerbrukshus, ekstra inngang – 1,5 mill. kr.

Alternativ A2 – med tilleggsinvesteringer:

- Grovgarderober til nye Lyngheim skole – 15 mill. kr.

- Fellesarealer til nye Lyngheim skole – 18 mill. kr.
- Ytteren flerbrukshus, ekstra inngang – 1,5 mill. kr.

Alternativ B

Her legges Lyngheim skole ned istedenfor Selfors (alternativ A).

Skole	Anbefaling	Iverksetting
Skonseng barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Storforshei og Gruben.	Høsten 2026
Storforshei barne- og ungdomsskole*	Barneskole for 125 elever, og ungdomsskole for inntil 90 elever i modulbygg.	Høsten 2026
Lyngheim barneskole	Legges ned og elevene til Selfors og Hauknes	Høsten 2026
Ytteren barneskole	Samle elevene på Båsmo og Ytteren i samme skolekrets og etablere flerbrukshus med barneskole for 175 elever, barnehage med 154 plasser (spesialpedagogisk fagteam, ressursenhet for barnehage, PPT og fritidsklubb.	Høsten 2026
Rana ungdomsskole	Elevene samlokaliseres i et skolebygg.	Når det er plass til alle elevene.

* Dersom det etableres privatskole på Skonseng, legges Storforshei barneskole- og ungdomsskole ned og barneskoleelevene flyttes til Gruben eller Lyngheim, mens ungdomsskoleelevene flyttes til Rana ungdomsskole.

Barnehage	Anbefaling	Iverksetting
Ytteren, barnehage	Flyttes til flerbrukshuset på Ytteren.	Høsten 2026
Revelheia barnehage	Flyttes til flerbrukshuset på Ytteren.	Høsten 2026
Nye tiltak barnehage	I budsjett for 2028 og økonomiplan 2028 – 2031 tas det stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres.	Høsten 2028

Alternativ C

Her legges Lyngheim ned istedenfor Selfors i tråd med alternativ B, mens hele Ytteren barneskole i dette alternativet foreslås flyttet til Båsmo. Det betyr videre at det legges ned tre barnehager og at disse samles på dagens Ytteren barneskole.

Skole	Anbefaling	Iverksetting
Skonseng barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Storforshei og Gruben.	Høsten 2026

Storforshei barne- og ungdomsskole*	Barneskole for 125 elever, og ungdomsskole for inntil 90 elever i modulbygg.	Høsten 2026
Lynghheim	Legges ned og elevene til Selfors og Hauknes	
Ytteren barneskole	Samle alle elevene på Båsmo og Ytteren i samme skolekrets med skolested Båsmo, med modulbygg.	Høsten 2026
Rana ungdomsskole	Elevene samlokaliseres i et skolebygg.	Når det er plass til alle elevene

* Dersom det etableres privatskole på Skonseng, legges Storforshei barneskole- og ungdomsskole ned og barneskoleelevene flyttes til Gruben eller Lynghheim, mens ungdomsskoleelevene flyttes til Rana ungdomsskole.

Barnehage	Anbefaling	Iverksetting
Ytteren, Revelheia og Selfors barnehager	Dagens Ytteren skole blir barnehage og de tre barnehagene legges ned. Barnehagebarna flyttes fra Ytteren, Revelheia og Selfors til nye Ytteren barnehage med 236 plasser, noe som utgjør 164 barn med dagens fordeling mellom små og store barn.	Høsten 2029

Gjelder for alternativene A-C

Enhet	Anbefaling	Iverksetting
Kulturskolen	Flyttes til samfunnshuset og kinoteateret. En del av undervisningen flyttes ut til skolene og vi ser også for oss å kunne bruke øvingslokalene til Subkultur. Det vil bli lagt frem en egen sak om innhold og omfang før sommeren 2026 i tråd med kommunestyrets vedtak 17.06.25.	2027
Barn- og familieavdelingen	Flytter ut av Pir-bygget når leieavtalen går ut i 2029. Hvor tjenestene skal lokalisere vil bli presentert i en egen sak, senere i økonomiplanperioden, men det er naturlig å se dette i sammenheng med gjennomgangen av rådhus- og kulturkvartalet.	2029

Høringssaken ble sendt ut, uten anbefaling fra kommunedirektøren.

Barnerettighetsvurderingen:

Endring i skole og barnehagestrukturen vil medføre noen negative konsekvenser for enkelte barn og familier. Det samme vil det gjøre å opprettholde dagens struktur.

Hvilket tilbud kommunen er i stand til å gi er av betydning for barna. Allerede i dag er tilstrekkelig bemanning og fagkompetanse kritiske faktorer i å kunne gi et stabilt og likeverdig barnehage- og skoletilbud. Selv om man kunne ønske at dette var annerledes, er dette en utfordring kommunen må forholde seg til og angripe på flere måter.

Tilgang på kompetanse og fagfolk i sektoren som helhet er en utfordring kommunen allerede ser konturene av, og som kommunen må planlegge for. Det vurderes generelt å være til det beste for kommunens barn at kommunen kommer i forkant av disse utfordringene, slik at man i så stor grad som mulig sikrer et likeverdig, pedagogisk godt tilbud til alle.

For barn vil endringer generelt kunne føre til utrygghet knyttet til å gå inn i det ukjente. Overganger kan være krevende, men de fleste barn har evne til å finne trygghet og bygge relasjoner i nye omgivelser. Både barnehager og skoler er gode på å overgangsarbeid og vet hvilke barn som vil trenge forsterket opplegg for å kunne klare dette på en god måte.

Strukturendring vil medføre enkelte negative konsekvenser, men kommunen mener at endringer på relativt kort sikt samlet sett vil være til det beste for barna i kommunen på grunn av tilgang på fagkompetanse og tilstrekkelig bemanning i skole og barnehage. Dette vil på sikt gi økt forutsigbarhet og et bredere fagtilbud ved den enkelte skole, samtidig som det bidrar til å opprettholde robuste og kvalitativt gode fagmiljøer som er nødvendige for å sikre kvalitet i elevenes opplæring.

Endringer legger også til rette for at skolene kan beholde tilstrekkelige ressurser i laget rundt eleven, slik at støttefunksjoner og tverrfaglig kompetanse er tilgjengelig der behovene oppstår. Å ha et sterkt og sammensatt lag rundt eleven, i tillegg til læreren, er viktig for alle elever, men har særlig stor betydning for de mest sårbare barna.

Høringsuttalelser:

Til sammen 61 høringssvar hadde kommet inn innen fristen 8. februar 2026. Høringsuttalelsene ligger i sin helhet som vedlegg til saken. I tillegg finner dere en oversikt med utdrag fra høringsuttalelsene med administrasjonens kommentarer.

Når det gjelder prosess og kunnskapsgrunnlagets tilstrekkelighet gis det en overordnet tilbakemelding på disse forholdene under. Påstander og spørsmål er tatt til orientering, men ligger i vedlegget med alle høringsuttalelsene.

Prosess

I arbeidet med saken har kommunen gjennomført en bred medvirkningsprosess. Barn og elever har deltatt flere ganger, noe som har resultert i tre egne delrapporter og en barnerettighetsvurdering som følger saken. Det er også holdt flere folkemøter, og innbyggerne har hatt gode muligheter til å komme med spørsmål og innspill underveis.

De hovedtillitsvalgte og hovedverneombudet har deltatt i faste månedlige møter gjennom hele prosessen. Når den framtidige strukturen er valgt, vil også tillitsvalgte og verneombud ute i enhetene bli involvert i det videre arbeidet.

Alle dokumenter har vært publisert fortløpende på kommunens nettsider, slik at prosessen har vært åpen og tilgjengelig for alle interesserte.

Politikerne har behandlet fire høringsnotater, og sendt to av dem på høring. Antall alternativer til oppvekststruktur har økt fra sju til 44. Dette viser at både innbyggere og politikere har fått god mulighet til å påvirke prosessen, og at mange innspill er blitt lyttet til.

Kunnskapsgrunnlaget

Høringsnotatene med vedlegg bygger på offentlig statistikk, relevant forskning, innspill som har kommet inn i løpet av prosessen og de ansattes faglige vurderinger. Det er laget en egen oversikt over alle kilder som følger saken, slik at grunnlaget er åpent og etterprøvbart.

Saken er forankret i kommuneplanens samfunnsdel, som vektlegger helhetlig tjenesteutvikling, framtidssretta infrastruktur, og mer bærekraftig bruk av kommunens ressurser og arealer.

Prognoser og estimer som brukes i arbeidet er faglige vurderinger av hvordan utviklingen kan bli. Små endringer i tallene påvirker ikke hovedbildet, fordi et samfunn alltid er i bevegelse.

Kommunedirektøren mener saken er tilstrekkelig opplyst. Behovet for strukturendring er godt begrunnet, og økonomiske og faglige forhold er vurdert. Sikkerhet, trafikale forhold og skyss, samt bygningsmessige forhold er belyst. Barnets beste har vært førende i all saksbehandling.

Det vil bli lagt frem egen sak om skolekretsgrenser som går ut på egen høring, dersom kommunestyret gjør nødvendige vedtak i tråd med utredning.

Nedenfor finner dere kommunedirektørens faglige kommentarer:

Vurderinger

Sosiale forhold og tjenestekvalitet

Når barne- og elevgrunnlaget faller, blir det krevende å tilby et bredt og godt pedagogisk tilbud. Konsekvenser kommunen kan påpeke:

Vanskeligere å rekruttere og beholde kvalifiserte ansatte når fagmiljøet blir lite.

Større barnehager og skoler gir:

- Mer robuste og stabile fagmiljøer.
- Bedre muligheter for kollegialt samarbeid.
- Mer fleksibel organisering og bedre ressursutnyttelse
- Bedre fordeling av kompetanse og vikarberedskap.

Små enheter:

- Vanskeligere å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere når fagmiljøet er lite.

Risiko for at barnehager og skoler ikke lenger oppfyller lovkrav (f.eks. kompetanse innen spesialpedagogikk, valgfag og bemanningsnormer). Flere dispensasjonssøknader fra pedagognormen for barnehager.

Mindre grupper kan gi et dårligere læringsmiljø – få jevnaldrende, få å spille på sosialt og faglig.

Barn og unge har behov for:

- Variasjon i vennerelasjoner.
- Et inkluderende miljø.
- Flere aktiviteter og tilbud både i det pedagogiske opplegget og i friminuttene.

Små grupper kan gjøre at:

- Noen barn kan bli stående mer alene sosialt.
- Det blir færre valgmuligheter i lek og samarbeid.
- Mobbing blir mer sårbart på grunn av få miljøer.
-

Flere kombinerte grupper (fådeling) og økt aldersspredning kan gjøre undervisningen mer krevende.

Større enheter gir mulighet for å ta ut økte synergier og skape en bedre helhet ved at flere tjenester samles, noe som vil styrke totaltilbudet til elevene. Herunder gi:

- Bedre tilgang til skolehelsetjeneste og PP-tjeneste
- Bedre samarbeid med barnevern og psykisk helse
- Mer undervisning fra kulturskolen ute i skolene.

Viktig å legge til rette for gode overgangsløsninger og se på behov for avbøtende tiltak i videre prosess.

Folkehelse og helsefremmende skoler og barnehager

Arbeidet med helsefremming og folkehelse må ikke oppfattes synonymt med fysisk aktivitet, selv om dette er viktig. Det største bidraget skolen kan gjøre er å bidra til utjevning av sosiale forskjeller gjennom utvikling av gode læringsmiljø. Derfor er det viktig med en mer likeverdig fordeling av ressursene og at grupper som krever særlig oppfølging identifiseres og får formålstjenlige tjenester.

Forskningen viser at elevenes fagresultater ikke påvirkes av skolens beliggenhet.

Godt arbeidsmiljø

Et godt arbeidsmiljø er avhengig av at en ikke smører ressursene så tynt utover at en ikke når bemanningsnormer og kan gi barn med særlige behov et forsvarlig individuelt tilrettelagt tilbud.

Forsvarlig bemanning er viktig for å forebygge sykefravær.

Robuste fagmiljø er viktig for å klare å beholde og rekruttere ansatte. En ny rapport fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse viser at 20 – 40 % av skolene nå sliter med å få tak i lærere med riktig kompetanse, og størst utfordringene på små skoler, i distriktene og på de laveste trinnene. (Kilde: forskning.no, som igjen visert til HK-rapport nr. 13/2024 - Får skolene den kompetansen de trenger?), se referanseoversikt.

Omdømme, attraktivitet og rekruttering

Plassering av kommunale tjenestetilbud, og da i særdeleshet skoler, betyr mye for innbyggerne, noe som kommer tydelig frem i høringsuttalelsene. Mange peker derfor på 0-alternativet som det beste, da det betyr at ting ikke endres. Andre ser behov for endring, men mener det er best om endringen skjer ved andre enheter, enn det de representerer.

Idrettslag er bekymret for rekrutteringsgrunnlag og treningstider, det er forståelig ut fra deres aktivitet, men kan ikke være avgjørende for utformingen av oppvekststrukturen. Det bør uansett være mulig å legge til rette for trening i kommunale lokaler også etter eventuell ny struktur.

Det er grunn til å tro at kvalitet og driftssikkerhet i tjenestetilbudet, i hvert fall over tid, vil ha større påvirkning på omdømme, attraktivitet og muligheten for å beholde og rekruttere folk, enn at det finnes skoler og barnehager i umiddelbar nærhet til alle barn.

Å opprettholde gode støttetjenester og et kultur- og fritidstilbud vil også ha stor betydning for innbyggers trivsel og opplevelse av å bo i en attraktiv kommune.

Tall fra Kunnskapsbanken Nord Norge viser at skoler og barnehager har betydning for flyttemønsteret for 3-5 % de som vurderer å flytte. Dette tallet er det samme uavhengig av om en bor nord eller sør i Norge. Til sammenligning sier 18 % av innbyggerne i nord, at været er årsaken til at de vurderer å flytte. (Kilde: Kunnskapsbanken Nord-Norges artikkel *En av tre i Nord-Norge vurderer å flytte*), se referanseoversikt.

Tilgjengelighet, trafikale forhold og skoleskyss

Det vil for de aller fleste oppleves negativt å miste sin nærskole, og det kan også ha konsekvenser for hvor folk velger å bosette seg. Skoleskyss må kunne løses innenfor akseptable rammer hva gjelder avstand, tidsbruk og sikkerhet.

Noen elever vil få lengre skolevei og noen flere vil måtte ta skolebuss.

- Per i dag har 70 % elevene på Skonseng vedtak om skoleskyss. Dette antallet vil stige til 100 %.
- Ved å slå sammen Båsmo og Ytteren vil det bli noen flere elever som vil få skoleskyss, særlig gjelder dette 1.-2. klassinger, der grensen for å få skoleskyss er på 2 km, mot 4 km for de elevene som er eldre.
- Reiseveien er ofte kort og trygg nok til at samlet belastning blir liten.
- Mange elever opplever å sitte samlet på bussen som sosialt positivt.

Nordland fylkeskommune er ansvarlige for skoleskyssen i kommunene og det er viktig at kommunen sammen med fylkeskommunen sørger for at de elevene som bor i de mest perifere delene av kommunen får et godt tilrettelagt tilbud. Det vil være viktig å sette seg ned med Nordland fylkeskommune så snart som mulig, for sammen å finne de gode løsningene.

Fra skoleåret 2020/2021 til 2025/2026 har det vært mellom 977 og 1012 elever i Rana-skolen som har innvilget skoleskyss. Fra skoleåret 2026/27 er tallet beregnet til Elever som trenger skoleskyss; alternativ A: 1017, alternativ B:1066 og alternativ C: 1070. Da er det ikke tatt hensyn til at flere elever ikke vil benytte seg av retten til skoleskyss, da de skal gå på SFO, i tillegg er privatskoleelevene inne i regnestykket. Det betyr at det ikke er helt sammenlignbart opp mot tidligere år. I tillegg vet vi at skystakstene har gått opp ganske mye de senere år. Det betyr at ny oppvekststruktur vil være tilnærmet lik dagens situasjon, med tanke på antall elever med skyssbehov.

Økonomiske forhold:

Den økonomiske rammen for oppvekst og struktur er vedtatt og ligger inne i økonomiplanen for 2026-2029. I henhold til disse har oppvekst og kultur et omstillingsbehov i inneværende 4-årsperiode på 75,5 mill. kr. Prognoser for de neste 10 årene viser at omstillingsbehovet vil øke til ca. 100 mill. kr. totalt inkludert effektiviseringskrav på 3,5 %.

Med begrensede rammer og forventninger fra statlige myndigheter, om at vi klarer å snu ressursinnsatsen fra barn og unge til eldre, vil det være helt nødvendig å gjøre prioriteringer.

Kommunestyret har enstemmig bestemt å bygge Solsiden bo- og aktivitetssenter på Ytteren med en foreløpig ramme på rundt 1 mrd. kr. for fase en av to. Det er vanskelig å se at Rana kommune kan gjøre denne investeringen uten å snu ressursinnsatsen fra unge til eldre og gjøre nødvendige prioriteringer.

Stordriftsfordeler gir bedre ressursbruk. Når elevtallet synker, blir kostnad per elev betydelig høyere:

- Driftskostnader (administrasjon, renhold, vedlikehold) fordeles på færre elever.
- Ressurser bindes i bygg fremfor innhold i skolen.
- Samling av elever kan frigjøre midler til:
 - styrket spesialpedagogikk
 - flere faglærere
 - økt sosialfaglig støtte
 - moderne læremidler og digitale verktøy
- Mange skoler fra 60–80-tallet har et betydelig vedlikeholdsetterslep og trenger store investeringer for å være rustet for videre drift, herunder:
 - ventilasjon
 - brannsikring
 - universell utforming
 - energioppgradering

- vedlikeholdsetterslep

Når elevtallet er lavt, kan det være økonomisk uforsvarlig å modernisere en skole med få elever.

Ved å samle i færre og større enheter vil det bli mer penger til innholdet i skolen; ansatte og utstyr.

Oppgradering av tjenestebyggene og etablering av infrastruktur er grundig belyst så langt det er mulig uten detaljprosjektering. Kostnadsoverslagene vil være beheftet med noen grad av usikkerhet uten at dette i vesentlig grad vil påvirke sammenligningen av alternativene.

Langsiktig økonomisk bærekraft

Nedgang i barn og unge over tid gjør det nødvendig å tilpasse strukturen for å:

- Bidra til at budsjetttrammene fra staten brukes i tråd med demografien.
- Sikre forutsigbarhet i personell- og budsjetttrammer.
- Unngå kutt som rammer kvaliteten i hele sektoren.
- Ha rom for å jobbe forebyggende, for å motvirke utenforskap.
- Kunne bruke midlene mest mulig rettferdig på tvers av skoler og elever.

Strukturelle grep kan dermed beskytte både egen sektor, men også hele kommunen, mot hyppige omstillinger.

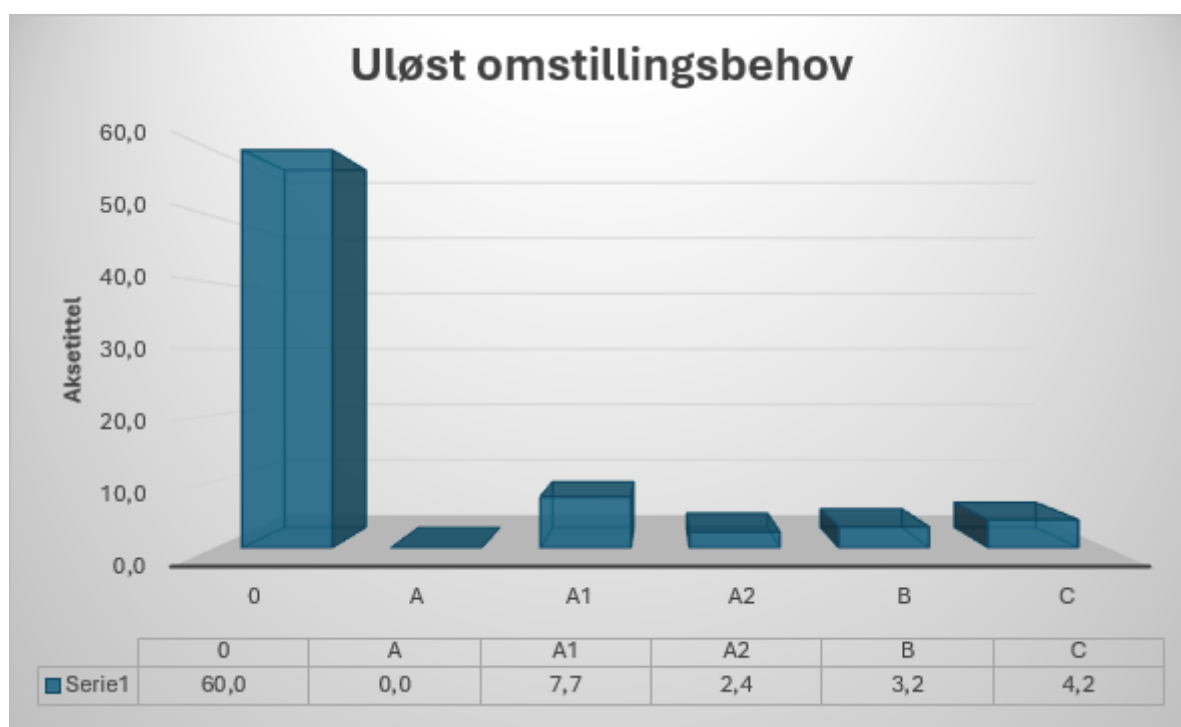
Tabell 6 – oversikt per alternativ med kapital- og driftsutgifter

Alternativ		0	A	A 1	A2	B	C
Økonomi							
Investeringer	Brutto investering skole- og barnehageanlegg	434 049	151 000	265 500	185 500	119 500	154 500
	Momskompensasjon	-86 810	-30 200	-53 100	-37 100	-23 900	-30 900
	Salg tomter/bygg	-9 000	-55 000	-54 200	-54 200	-50 200	-55 000
	Lån	338 239	65 800	158 200	94 200	45 400	68 600
	Endring gjeldsgrad	11,7	2,3	5,5	3,2	1,6	2,4
Sum endring kapitalkostnader		23 677	4 606	11 074	6 594	3 178	4 802
Driftskostnader	Reduserte drift skole og barnehage	-1 151	-27 460	-27 460	-27 460	-27 416	-28 645
	Reduserte FDV-kostnader **	-2 122	-12 105	-10 865	-11 665	-8 251	-8 205
	Skoleskyss	0	2 580	2 580	2 580	3 272	3 352
	Redusert overføring fra staten	0	1 126	1 126	1 126	1 126	1 689
	Reduserte leiekostnader		-8 300	-8 300	-8 300	-8 300	-8 300
Sum endring driftskostnader		-3 273	-44 159	-42 919	-43 719	-39 569	-40 109
Sum endring drift og kapital		20 404	-39 553	-31 845	-37 125	-36 391	-35 307
Endring uløst omstillingsbehov		59 957	0	7 708	2 428	3 161	4 245

* Tabellen gir uttrykk for siste år i økonomiplanperioden, men skyss tar utgangspunkt i dagens elevmasse

** FDV= forvaltning, drift og vedlikehold

Figur 7 – Diagram som viser netto årlig innsparing drifts- og kapitalutgifter

Kommunedirektørens anbefaling

Etter en samlet gjennomgang av barnehagebarns og skoleelever innspill, barnerettighetsvurderingen, høringsuttalelsene og vurdering av sosiale forhold, tjenestekvalitet og økonomi anbefaler kommunedirektørens alternativ A:

Alternativ A

Skole	Anbefaling	Iverksetting
Skonseng barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Storforshei og Gruben.	Høsten 2026
Storforshei barne- og ungdomsskole*	Barneskole for 125 elever, og ungdomsskole for inntil 90 elever i modulbygg.	Høsten 2026
Selfors barneskole	Legges ned og elevene flyttes til Lyngheim	Høsten 2026
Ytteren barneskole	Etablere flerbrukshus med barneskole for 175 elever, barnehage med 154 plasser, ressursenhet for barnehage, spesialpedagogisk enhet for barnehage, PPT og fritidsklubb.	Høsten 2026
Gruben skole	Det etableres ressursenhet for elever med særlig behov for skjerming.	Høsten 2026
Lyngheim	Flyttes til dagens Rana ungdomsskole avd. Mo.	Høsten 2028

Rana ungdomsskole	Elevene samlokaliseres ved Moheia, med spesialrom på Mo.	Høsten 2028
--------------------------	--	-------------

* Dersom det etableres privatskole på Skonseng, legges Storforshei barneskole- og ungdomsskole ned og barneskoleelevene flyttes til Gruben eller Lyngheim, mens ungdomsskoleelevene flyttes til Rana ungdomsskole.

Barnehage	Anbefaling	Iverksetting
Ytteren miljøbarnehage	Legges ned og barna flytter til Ytteren flerbrukshus.	Høsten 2026
Revelheia barnehage	Legges ned og barna flytter til Ytteren flerbrukshus.	Høsten 2026
Nye tiltak barnehage	I budsjett for 2028 og økonomiplan 2028 – 2031 tas det stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres.	Høsten 2028

Enhet	Anbefaling	Iverksetting
Kulturskolen	Flyttes til samfunnshuset og kinoteateret. En del av undervisningen flyttes ut til skolene og vi ser også for oss å kunne bruke øvingslokalene til Subkultur. Det vil bli lagt frem en egen sak om innhold og omfang før sommeren 2026 i tråd med kommunestyrets vedtak 17.06.25.	2027
Barn- og familieavdelingen	Flytter ut av Pir-bygget når leieavtalen går ut i 2029. Hvor tjenestene skal lokalisere vil bli presentert i en egen sak, senere i økonomiplanperioden, men det er naturlig å se dette i sammenheng med gjennomgangen av rådhus- og kulturkvartalet.	2029

Kommunedirektøren har forståelse for at det å miste sin nærscole oppleves negativt og at det for noen betyr at et sted blir mindre interessant for småbarnsfamilier. Dette er også noe av det som kommer oftest frem i høringsuttalelsene.

Konsekvensene ved å ikke forholde seg til en fremtid med mindre tilgjengelig arbeidskraft og behovet for å snu ressursinnsatsen mot et økende behov i eldreomsorgen vil imidlertid kunne gi langt mer negative fremtidsutsikter for innbyggerne og gjøre Rana langt mindre attraktivt for befolkningen. Dette i form av manglende bemanning, ustabilitet i tjenestene og reduksjon i tjenestetilbud – ikke minst i barnehager og skoler. Videre er det viktig å jobbe for en mer likeverdig fordeling av ressursene.

Ved å samle barnehager og skoler og sørge for en bærekraftig ressursbruk, legger vi også til rette for andre tjenester på oppvekstområdet innenfor familie- og fritidsarenaene. Det er viktig å kunne jobbe forebyggende, gi barn og unge meningsfulle fritidsaktiviteter og ha et sikkerhetsnett klar for de som trenger det mest.

Barnets beste er å sørge for tjenester gjennom kompetent og tilstrekkelig bemanning, på alle disse områdene, men dette kan bety at noen barn og unge på kort sikt kan oppleve at de får en vanskeligere hverdag. Det er viktig at vi tar hensyn til dette i form av avbøtende tiltak innenfor områder som skoleskyss, trafikale forhold, tilrettelegging for flyktninger, flytting av elever som deles på flere nye skoler og hensyn til kapasitet. Viser for øvrig til barnerettighetsvurderingen som ligger ved denne saken, brukervedvirkning, høringer, tidligere rapporter, høringsnotater, presentasjoner og saksfremlegg.

Kommunal ressursenhet for barn med funksjonsnedsettelser og stort behov for tilrettelegging etableres ved en skole og en barnehage. Utgangspunktet i kommunen er at alle enheter skal kunne ta imot alle barn, uansett funksjonsnivå. Likevel ser vi i noen tilfeller at det hadde vært hensiktsmessig å ha en styrket enhet for barn som har behov for spesifikk og sammensatt kompetanse. Inntak vil skje etter søknad og vil gjelde for saker hvor det i samråd med heimen og PPT vurderes å være til det beste for barnet.

Rana kommune kan innen relativt få år ha en oppvekststruktur med nye eller oppgraderte bygg for alle skolene, dersom det nå tas grep. På barnehagesiden er det vurdert at byggene på Ytteren, Revelheia og Selfors er i dårligst stand. Med strukturendring vil vi få oppgraderte fysiske inne- og utemiljø for 3-4 av dagens 8 kommunale barnehager. Det betyr at vi får redusert vedlikeholdsetterslepet betydelig. Antall kvadratmeter som skal forvaltes, driftes og vedlikeholdes vil være redusert og i tillegg har kommunen flyttet flere kommunale tjenester fra leide bygg til kommunale bygg.

Alternativ A (A1, A2), B og C tar alle inn over seg de utfordringene vi står overfor, om enn i noe varierende grad. Det er bare alternativ A som møter forutsetningene i vedtatt budsjett- og økonomiplan, mens øvrige alternativer til varierer fra 2,4 mill. kr. til 7,7 mill. kr. Velger en å gå for 0-alternativet med oppgradering av skolebyggene Storforshei, Skonseng og Lyngheim vil avstanden til alternativ A være på 59,9 mill. kr. Det gjøres i tillegg oppmerksom på at ved å gå for alternativ A som kommunedirektøren foreslår, ligger det allerede et uløst omstillingsbehov på ca. 10 mill. kr., som kommer i tillegg på alle alternativene.

Når kommunedirektøren peker på alternativ A, som betyr at Lyngheim opprettholdes, mens Selfors skole legges ned i tillegg til Skonseng, og ikke på alternativ B og C er skyldes det følgende forhold:

- Færre elever blir berørt. Selfors har 155 mot 238 elever ved Lyngheim. Elevene kan flyttes samlet fra en skole til den neste.

- Lyngheim har flere minoritetsspråklige elever, som gjerne har foreldre som ikke har bil eller bare har en bil, og som derfor følger sine barn til SFO til fots. Som kjent innvilges det ikke skoleskyss til barn med SFO.
- Alternativ C vil gi en ubalanse i barnehagetilbudet mellom bydelene i kommunen. En barnehage med 236 plasser på Ytteren vil komme i tillegg til fire andre barnehager i området Båsmo – Ytteren, en kommunal på Båsmo og tre private barnehager.
- Alternativ A gir i Større grad enn B og C skolekretsgrenser som er geografisk sammenhengende.
- Helse og mestring vil kunne ta i bruk gymsalen i sitt arbeid med blant annet forebygging og rehabilitering. Det bør også være mulig for lag og foreninger å kunne leie lokaler i fremtiden.
- Bedre utnyttelse av Rana ungdomsskoles lokaler, som vil øke betydelig per elev, i tråd med at elevtallet går ned de neste årene.
- En barneskole i sentrum vil ha mange synergier i form av nærhet til biblioteket og Kinoteateret/samfunnshuset.
- Når det gjelder rekruttering til Helgelandssykehuset er det vanskelig å se at det skal være utslagsgivende at elevene flyttes til en skole som ligger 2 km fra dagens skole.
- Økonomi.

Alternativ A vil sørge for en mer fremtidsrettet fordeling av begrensede økonomiske rammer og tilgjengelig arbeidskraft innenfor oppvekst og kultur, men også mellom barn og unge, og eldre.